

Gryside, 'endeliks schoan' toneel over vergrijzen

Els Van Steenberghe

***Gryside* is de verse worp van het West-Vlaamse collectief Het Eenzame Westen. Dat zet met humor, kleurrijk dialect en veel spelplezier een spot op de dollartekens in de ogen van veel woonzorgcentra-uitbaters.**

Na [Rustoord](#) van Martha Balthazar, Jana De Kockere, Barbara T'Jonck, Mats Vandroogenbroeck maakt ook Het Eenzame Westen een stuk over de manier waarop onze samenleving met de grijzende medemens omgaat. Net als *Rustoord* vertrekt ook *Gryside* vanuit uitvoerige research en interviews met betrokkenen. Maar Het Eenzame Westen is een bende dertigers en prille veertigers – met Tom Ternest (bekend van *Nonkels* en *Albatros*) als de charismatische bendeleider – die vol enthousiasme inzet op locatietheater.-met-een-missie. Ze spelen het prangende verhaal van een locatie.

In Zwevegem maakten ze in 2019 *Zwins*, over het zware boerenbestaan. En in 2022 volgde *Sukr*, een stuk over werkmigranten dat in première ging in een loods te Boezinge. Leuke bijkomstigheid: de makers investeren altijd in een programmaboekje waarin de dialectische uitdrukkingen worden uitgelegd. Ook elke toeschouwer van *Gryside* gaat met zo'n 'kallepingstjie met uutleh' naar huis.

De premièrereeks van *Grysdé* speelt in een leegstaand restaurant in de Vismijnstraat te Zeebrugge. Een touwtjesgordijn verdeelt de krappe speelvloer. Achter het gordijn zitten Ternest en Mattias Sercu. Ternest is directeur van Connicare. Dat is het fictieve rusthuis waar de voorstelling zich afspeelt. Sercu is directie-assistent Fons. Vóór het gordijn palmt Inge Schailleé de speelvloer in als Stella. Stella heeft dementie maar bovenal een passie voor schilderen. Schailleé deelt de speelvloer met Borgmans die op een serene, tedere manier Gregoire vertolkt. Gregoire is een gepensioneerde CEO. Hij zorgt voor zijn van de pijn jankende vrouw. En hij kreunt onder de telefoongesprekken met zijn nogal bemoeizuchtige en betweterige zoon Anthony (Dimitri Leue -op-scherm).

In alle verhaallijnen die uiteindelijk netjes samenvloeien, herken je alles waar senioren en hun families vandaag mee geconfronteerd worden. Van schaamte om zorg te vragen en vereenzamen tot twijfelen om naar een rustoord te gaan of zich beklemd voelen in een rusthuiskamer die niet veel groter is dan een bergplaats. Evengoed herken je de kritiek op woonzorguitbaters wordt gegeven: hun focus ligt op geldgewin. Met gestresseerd personeel en gejaagde zorg tot gevolg.

© Caro Verfaillie

Neen, dit is niet het meest opbeurende onderwerp. Toch is *Grysd*e geen voorstelling die je platslaat met doemdenken. Daarvoor is het spel van bovenal Borgmans en Ternest te zeer doordeesemd van humor. Ternest goochelt daarbij gezwind met West-Vlaamse bijna-klassiekers zoals *'t is om van deur eu gat te kruipen van miserie'* (ergen erg over gefrustreerd zijn) of *'wacht toeda 'k joen bie je lepels stekken'* (wacht tot ik je bij de kraag vat). Borgmans beroept zich op subtiele mimiek en warm Antwerps.

***Grysd*e is een endelijks schoan dienke ('een ontzettend mooi ding') dat met veel warmte en deugddoende humor een kille problematiek aankaart.**

Borgmans' personage ziet af van vereenzaming en voelt zich langs de kant geschoven. Tot hij luistert naar de plannen van een jonge, geëngageerde verpleegster. Borgmans zélf doet exact wat zijn personage doet: door zich als acteur te omringen met jonger geweld, stuwt hij dat jong geweld én zichzelf vooruit.

Het resultaat is een voorstelling die aanvankelijk wat schokkerig begint, waar niet elke spelprestatie meteen even sterk en veerkrachtig is en waar het waarheidsgetrouwe verhaal weinig nieuws brengt. Maar eens dat verhaal bolt, vlot het spel – met Borgmans en Ternest als de kloeke trekpaarden – en ontvouwt *Grysd*e zich tot een *endelijks schoan dienke* ('een ontzettend mooi ding') dat met veel warmte en deugddoende humor een kille praktijk aankaart.